İbadet ferde ve topluma ne kazandırır?

Burhan Göktaş: “İbadetin toplumsal ve bireysel faydaları nelerdir?”

FERDİLİK VE SOSYALLİK İÇ İÇE

Mükellef olduğumuz ibadetlerin hepsi, ruhumuza hem içtimaî, hem ferdî birçok değerler kazandırırlar. Bazı ibadetler doğrudan sosyal dengeleri tanzime yöneliktir. Bununla beraber, ruhumuzu ve kalbimizi de arındırırlar.

Bazı ibadetler de birinci plânda ruhumuzun arınmasına yönelik zikir ve duâlar ihtiva eder. Ancak aynı zamanda sosyal birer yaranın da merhemi olurlar.

Meselâ zekât ve hac doğrudan sosyal niteliklidirler. 1 Ancak bu ibadetlerin ruh ve psikolojimiz üzerindeki olumlu ve yapıcı etkileri, sosyal niteliğinden hiç de geri kalmaz. Namaz ve oruçta, birinci planda ruhumuzun arınması ve olgunlaşması esastır. Bununla beraber bu ibadetlerin de sosyal ağırlığı, ötekisinden aşağı değildir.

Zekâtını veren zengin, Allah’ın emrine uyarak dünya malını elinin tersiyle itmiş, sırf Allah’ın rızasını talep ederek bir sevgi ve merhamet yumağı haline gelmiştir. Fakir de zekât bedelini harcarken, kullanırken, bir yarasını sararken şükür, minnet ve teşekkür hisleri içindedir. Zenginle fakir barışıktır. Zenginden fakire şefkat, sevgi ve yardım; 2 fakirden de zengine saygı, duâ ve teşekkür hisleri yükselir. Öte yandan zekât emriyle servet sosyal hayatta dengeli dağılmış, barış ve kardeşlik duyguları kazanmış, sosyal bünye birçok yarasına merhem bulmuştur.

NAMAZ VE ORUÇTA SOSYAL MUHTEVA

Namaz kılan mü’min, namazının her rek’âtinde “İyyâke na’büdü ve iyyâke nesta’în” 3 (Yalnız Sana ibadet eder ve yalnız Senden yardım bekleriz) der. “Ben” yerine “biz” zamiri kullanır. Böylece yalnız kendi adına değil, top yekûn İslâm milleti adına ibadetini Cenab-ı Hakk’a arz eder. 4

Keza namazda, “Rabbimiz, bize dünyada iyilik ver, âhirette de iyilik ver; bizi Cehennem ateşinden koru!” 5 diyerek… Ve “Rabbimiz, bana, anneme, babama ve bütün mü’minlere mağfiret buyur.” 6 diyerek duâ eder. Böylece kendisinin dışındaki

insanlar için de ellerini duâ ile açar.

Namaz kılan bir mü'minin, Allah'ın huzurunda bütün mâsivâdan geçmesi, bütün fani şeyleri itmesi ve yalnız Allah'ın rızasını istemesi, bütün faziletlerin başıdır. Bundan dolayıdır ki Kur'ân'da namaz ile kötülükleri terk arasında muazzam bir ilgi kurulmuş ve, "Şüphesiz namaz hayâsızlıktan ve fenalıktan alı koyar." 7 buyurulmuştur. Kötülükleri terk edenin topluma pozitif katkıları çoktur.

Keza oruç tutmak suretiyle açlığı, susuzluğu, yokluğu ve yoksulluğu tadan mü'min, yoksullara ve kimsesizlere daha çok şefkat ve merhamet eder. 8 Başını eğer, gururunu kırar, kendinden aşağıdakileri görür. Gözünü tevâzu ile aşağıya diker, yukarıdakilerin şükürsüz tantanaları yerine, aşağıdakilerin şükür ve sabır içindeki hayatıyla mutlu olur.

TOPLUM BARIŞININ TEMELİ

Esasen ibadetlerin özünde yer alan "mâsivâyı terk" ve "yalnız Allah'a yönelme" olgusu, hem şahsî bünyemizin, hem de sosyal bünyemizin maddî manevî hemen bütün yaralarını tedavi edecek niteliktedir. İbadetle Allah'a yönelen kişi, insandan ve hayvandan sevgisini ve merhametini esirgemez. Hataları bağışlar ve nezaketli olur.

Ebû Hüreyre (ra) anlatır: Bir gün bir bedevî, Peygamber Efendimize (asm) gelerek yardım istedi. Peygamber Efendimiz de (asm) ona bir şeyler verdi ve, "Yeterli mi?" buyurdu.

Adam küçümseyerek: "Bu nedir ki?" deyiverdi.

Orada bulunanlar adamın bu kabalığını affedemediler. Hemen üzerine yürüdüler.

Fakat Peygamber Efendimiz (asm) onları engelledi ve adama daha fazla verdi.

Adam bu sefer duâ etmeye başladı: "Allah senden razı olsun, memnun oldum." dedi.

Sevgili Peygamberimiz (asm) yanındakilere dönerek:

"Eğer sizi dinlemiş olsaydım, adam helâk olacaktı!" buyurdu. 9

İbadetler ruh ve ahlâk terbiyesi kazandırırlar. Ruh ve ahlâk terbiyesi ise toplum barışının temelidir.

Dipnotlar:
1- Sözler, s. 229.
2- Emirdağ Lâhikası, II/431.

3- Fâtihâ Sûresi,1/5.
4- Şuâlar, s. 657.
5- Bakara Sûresi, 2/201.
6- İbrâhim Sûresi, 14/41.
7- Ankebût Sûresi, 29/45.
8- Mektubat, s. 473.
9- İbn-i Kesîr, 2/404.